

Prezes Urzędu Ochrony
Konkurencji i Konsumentów
Adam Jasser

DDK-070-1/15/BK

Warszawa, 12.01.2015

Pan
Piotr Zientarski
Przewodniczący Komisji Ustawodawczej
Senat RP

Szanowny Panie Przewodniczący,

W odpowiedzi na pismo Pana Przewodniczącego z dnia 9 grudnia 2014 r. (sygn. BPS/KU-034/785/18/14) zawierające prośbę o opinię na temat rozwiązań zaproponowanych w projekcie ustawy o zmianie ustawy - Prawo bankowe, ustawy o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych oraz ustawy o ewidencji ludności (druk senacki nr 785), pragnę przekazać następujące spostrzeżenia.

W pierwszej kolejności pragnę podkreślić, że zasadniczy cel projektu, jakim jest ułatwienie osobom uprawnionym do środków pieniężnych zgromadzonych przez zmarłych posiadaczy na rachunkach bankowych/rachunkach prowadzonych przez SKOK-i dostępu do informacji o takich rachunkach oraz rozwiązywanie tzw. „rachunków uśpionych” zasługuje na poparcie. W działalności UOKiK odnotowuje się bowiem sygnały dotyczące barier w dostępie do informacji o środkach zgromadzonych przez zmarłych posiadaczy rachunków przez osoby uprawnione do ich uzyskania. Brak wiedzy o istnieniu rachunków na którym zmarła osoba zgromadziła swoje środki może bowiem skutecznie uniemożliwić dostęp do środków po zmarłym. Podobny problem istnieje w odniesieniu do rachunków, o których istnieniu, z różnych przyczyn konsumenci nie pamiętają. Przedstawiony projekt wychodzi naprzeciw wspomnianym wyżej problemom, stąd też pragnę udzielić mu pełnego poparcia. Poniżej przedstawiam natomiast uwagi zmierzające do zapewnienia proponowanym rozwiązaniom większej skuteczności.

Centralna informacja

Projekt przewiduje gromadzenie informacji o rachunkach należących do zmarłych osób w bazach danych, które prowadzić będą mogły izby rozliczeniowe. Osoba uprawniona do środków po zmarłym posiadaczu rachunku mogłaby uzyskać zbiorczą informację o prowadzonych na rzecz zmarłego rachunkach w dowolnym banku lub SKOK-u. W mojej ocenie, zapewnienie dostępu do zbiorczej informacji na ten temat za pośrednictwem dowolnego banku lub SKOK-u jest rozwiązaniem korzystnym i przyczyni się do wzmocnienia interesów konsumentów.

Niemniej jednak pragnę zwrócić uwagę, że w świetle projektowanych przepisów istnieć będzie mogło kilka „Centralnych informacji” równolegle. Takie rozwiązanie nie budzi mojego sprzeciwu, o ile zapewnione zostaną mechanizmy zapewniające uzyskanie kompletu informacji niezależnie od tego czy zostały zgromadzone we wszystkich „Centralnych informacjach”, czy też jedynie niektórych. Niezależnie od powyższego proponuję uzupełnienie projektowanego art. 92bb i 92 bc prawa bankowego (oraz odpowiadające im projektowane przepisy ustawy o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-

kredytowych) o górną granicę terminu przekazywania informacji (np. „nie później niż w ciągu 10 dni” w art. 92 bb i „nie później niż w ciągu 7 dni w art. 92 bc”).

Rozwiązanie umowy

Projekt ustawy wprowadza również zasadę rozwiązania umowy rachunku w zakresie lokaty terminowej i rachunku oszczędnościowego oraz rachunku oszczędnościowo rozliczeniowego w przypadku powzięcia informacji o śmierci posiadacza lub braku obrotów na rachunku w okresie 10 lat. Obecnie umowa rachunku bankowego - o ile jej postanowienia nie przewidują inaczej - ulega rozwiązaniu gdy w ciągu 2 lat nie dokonano na rachunku żadnych obrotów, poza dopisywaniem odsetek, a stan środków pieniężnych na tym rachunku nie przekracza kwoty minimalnej określonej w tej umowie (art. 60 prawa bankowego). Takie rozwiązanie byłoby w świetle przedstawionego projektu nadal aktualne np. dla rachunków rozliczeniowych). Jednocześnie, w przypadku rozwiązania rachunku ze wskazanych wyżej powodów, zgromadzone środki byłyby przekazywane do Banku Gospodarstwa Krajowego, który to byłby obowiązany wypłacić te środki osobom uprawnionym. Wspomniane wyżej zasady nie dotyczyłyby rachunku wspólnego, co wynika z projektowanego art. 60a ust. 4 prawa bankowego oraz 13a ust 4 ustawy o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-rozliczeniowych.

Na marginesie zwracam uwagę, że nie jest jasne, czy pozostawienie przepisu art. 60 prawa bankowego w stanie niezmienionym wynika z intencji zastosowania tego przepisu do rachunków innych niż rachunki lokat terminowych, rachunki oszczędnościowe, rachunki oszczędnościowo-rozliczeniowe oraz rachunki terminowych lokat oszczędnościowych. W przeciwnym wypadku zasadne byłoby zastąpienie treści art. 60 treścią zawartą w proponowanym art. 60a.

Ponadto, uważam, że zaproponowany w ustawie mechanizm rozwiązania umowy w przypadku braku obrotów na rachunku lub śmierci jego posiadacza powinien odnosić się również do rachunków wspólnych (w zakresie rozwiązania rachunku w przypadku powzięcia informacji o śmierci posiadacza powinien jednak dotyczyć śmierci wszystkich współposiadaczy rachunku). W obecnej propozycji przepisów art. 60a ust. 4 prawa bankowego oraz art. 13a ust 4 ustawy o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-rozliczeniowych przewiduje się bowiem wyłączenie zastosowania nowej regulacji do tego typu rachunków.

Moje zastrzeżenie budzi ponadto sposób określenia momentu od którego liczony jest termin rozwiązania umowy w projektowanych przepisach art. 60a ust. 1 prawa bankowego oraz art.13a ust. 1 ustawy o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych. Zgodnie z projektowanym rozwiązaniem umowa ulega rozwiązaniu z dniem powzięcia informacji o śmierci posiadacza (w tym zakresie nie zgłaszam uwag) lub z „uptywem dziesięciu lat od dnia dokonania ostatniego obrotu na rachunku, poza dopisywaniem odsetek, lub od dnia wykonania przez bank jakiegokolwiek dyspozycji posiadacza rachunku dotyczącej tego rachunku”. Przyjęcie przepisu o zaproponowanej treści spowodowałoby, że termin rozwiązania umowy zaczyna biec na nowo za każdym razem gdy saldo rachunku zostanie pomniejszone np. o kwotę opłaty za prowadzenie rachunku (lub opłatę za użytkowanie karty płatniczej lub ubezpieczenie związane z taką kartą). Z uwagi na powyższe proponuję usunięcie z proponowanego przepisu (przynajmniej w odniesieniu do rachunków rozliczeniowo-oszczędnościowych) sformułowania „dnia dokonania ostatniego obrotu na rachunku, poza dopisywaniem odsetek” i pozostawienie sformułowania „dnia wykonania przez bank jakiegokolwiek dyspozycji posiadacza rachunku dotyczącej tego rachunku”. W ten sposób zostanie zagwarantowane, że zmiany salda rachunku, które nie wynikają z

działania posiadacza, nie będą uniemożliwiały zamknięcia rachunku z powodu braku jego aktywności (może ona bowiem wynikać z braku świadomości, że dany rachunek istnieje).

W odniesieniu do powyższej propozycji pragnę również zwrócić uwagę, że utrzymywanie rachunku przez okres 10 lat będzie niekorzystne dla konsumenta w przypadku gdy koszty związane z prowadzeniem rachunku (np. opłata za prowadzenie rachunku) są wyższe niż naliczane odsetki i saldo tego rachunku systematycznie maleje. UOKiK otrzymywał liczne sygnały dotyczące rachunków „zapomnianych” przez konsumenta (np. rachunek założony w celu uzyskania kredytu, którego konsument ostatecznie nie otrzymał), których saldo było ujemne, a zadłużenie systematycznie się powiększało. W takich sytuacjach bank dochodził swoich roszczeń dopiero w sytuacji w której ujemne saldo rachunku osiągało istotny poziom - ze szkodą dla konsumenta.

W związku z powyższym, opowiadam się (przynajmniej w stosunku do rachunków oszczędnościowo-rozliczeniowych) za przyjęciem rozwiązania, zgodnie z którym, w takich przypadkach rachunek ulegałby rozwiązaniu w ciągu co najwyżej 2 lat od dnia wykonania przez bank/SKOK jakiegokolwiek dyspozycji posiadacza rachunku dotyczącej tego rachunku.

Konsekwentnie, należałoby również skrócić termin, o którym mowa w projektowanym art. 60a ust. 2 prawa bankowego oraz 13a ust. 2 ustawy o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych (tj. termin wystąpienia o dane z rejestru PESEL umożliwiające ustalenie czy posiadacz rachunku żyje).

Przy ewentualnym wprowadzaniu zaproponowanych przeze mnie zmian należy również rozważyć przydatność analogicznej modyfikacji art. 60 prawa bankowego (o ile intencją projektodawców jest jego pozostawienie).

Wyłączenie stosowania BTE

Proponuję modyfikację przepisów dotyczących bankowego tytułu egzekucyjnego i wyłączenie możliwości stosowania tej instytucji w stosunku do roszczeń wynikających z opłat związanych z prowadzeniem rachunku bankowego. BTE jest instrumentem zapewniającym bankom uprzywilejowaną pozycję w dochodzeniu roszczeń wynikających z czynności bankowych i jego zastosowanie powinno być ograniczone co najwyżej do czynności o najbardziej doniosłym charakterze. BTE wywodzi się bowiem z rzeczywistości gospodarczej, w której sektor bankowy pozbawiony był elementu konkurencyjności, a relacje pomiędzy bankiem a jego klientem w większym stopniu przypominały relacje pomiędzy organem administracji a obywatelem niż pomiędzy równorzędnymi stronami umowy cywilnoprawnej.

W odniesieniu do umowy rachunku bankowego, z uwagi na łatwość dochodzenia roszczeń przy wykorzystaniu BTE, bank nie jest zainteresowany ostrzeganiem konsumenta o groźbie powstania zadłużenia na „zapomnianym” rachunku. Zaproponowane przeze mnie rozwiązanie (dotyczy to również odpowiednika BTE przewidzianego w art. 29a ustawy o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych) motywowałoby więc podmiot prowadzący rachunek do skutecznego przypominania konsumentowi o istnieniu rachunku oraz o jego ujemnym saldzie.

Śmierć współposiadacza rachunku

Niezależnie od powyższego, pragnę zwrócić uwagę na problem wynikający z braku ustawowej regulacji co do sposobu postępowania podmiotu prowadzącego rachunek w przypadku śmierci jednego ze współposiadaczy rachunku wspólnego. Z otrzymywanych przez UOKiK informacji wynika, że część banków, w przypadku śmierci jednego ze współposiadaczy rachunku blokuje część lub całość zgromadzonych na rachunku środków

(niezależnie od tego który ze współposiadaczy dokonał ich wpłaty), a ich wypłatę umożliwia jedynie spadkobiercom zmarłego współposiadacza. Taki mechanizm jest rażąco niesprawiedliwy w przypadku gdy zmarły współposiadacz nie dokonywał żadnych wpłat na rachunek, bowiem umożliwia potraktowanie środków żyjącego współposiadacza w taki sposób jakby wchodziły w skład masy spadkowej zmarłego. Wobec powyższego zasadne wydaje się sformułowanie przepisu, który przesądzałby, że w przypadku śmierci jednego ze współposiadaczy rachunku, do wypłaty zgromadzonych na rachunku środków uprawnieni są pozostali współposiadacze/współposiadacz. Obowiązek zaspokojenia roszczeń wynikających z prawa spadkowego spoczywać powinien bowiem na pozostających przy życiu współposiadaczach, a proponowane przeze mnie rozwiązanie byłoby w pełni zgodne z naturą tego stosunku prawnego. Należy bowiem zwrócić uwagę, że rachunki wspólne zakładane są przez osoby darzące się szczególnym zaufaniem (które zapewniają sobie dostęp do całości środków zgromadzonych na rachunku) i pozostają zazwyczaj w przekonaniu, że w razie śmierci jednego z nich, zgromadzonymi na rachunku środkami będzie mógł dysponować pozostający przy życiu współposiadacz (tak jak mógł nimi dysponować za życia tego współposiadacza). W związku z powyższym zwracam się z uprzejmą prośbą o uwzględnienie mojej propozycji w pracach nad projektem ustawy.

Z szanowaniem

